

Factsheet **VOGELS** en de **ENERGIEPLANNEN** voor het **IJSSELMEER**

WAT

Groene energie die ten koste gaat van de natuur is niet groen! Daarom maakt Vogelbescherming zich grote zorgen over de grootschalige energieplannen die op tafel liggen voor het IJsselmeer. Die zorgen delen we met de Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk, Landschap Noord-Holland, Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer.

In deze factsheet zetten we graag op een rij wat het IJsselmeer een waardevol natuurgebied maakt, waarom zoeklocaties in het IJsselmeer ten koste gaan van de natuur en presenteren we een alternatief plan binnendijks, waarin biodiversiteitsherstel en de klimaatopgave hand in hand gaan. We zijn groot voorstander van de energietransitie, maar maken ons zorgen over de keuzes die gemaakt worden in de Regionale Energie Strategieën (RES) en in het bijzonder de RES Noord-Holland Noord.

Het IJsselmeer

Het IJsselmeer vormt samen met het Markermeer, IJmeer en de Randmeren het grootste zoetwatermeer van Noordwest-Europa. Dit IJsselmeergebied is gelegen op de Oost-Atlantische trekroute en is voor veel trekvogels een belangrijke plek om te rusten, voedsel te zoeken en/of te broeden. Het is een internationaal beschermd natuurgebied (Natura 2000) en heeft een belangrijke betekenis voor onder andere grote aantallen overwinterende toppereenden, broedende visdieven en doortrekkende zwarte sterns en dwergmeeuwen.

Ook de Rijksoverheid ziet het belang van de natuur in het IJsselmeer. Niet voor niets investeert zij vanuit de Programmatische Aanpak Grote Wateren de komende jaren 110 miljoen euro in natuurherstel. Dat geld gaat deels naar de Wieringerhoek waar gewerkt wordt aan zoet-zout-verbindingen en binnendijkse vloedvlaktes.

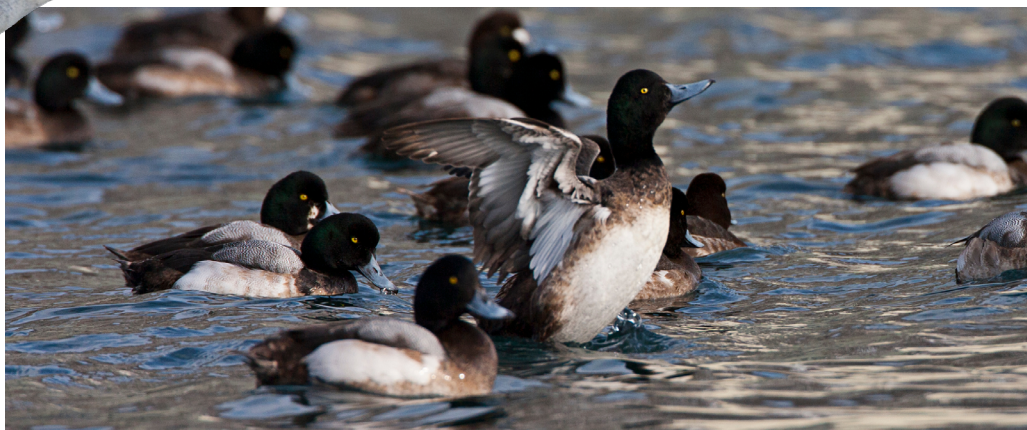

Op dit moment wordt er overal in het land gewerkt aan Regionale Energie Strategieën (RES), zo ook rond het IJsselmeer. Vanuit de RES Noord-Holland Noord liggen er grootschalige energieplannen op tafel voor het IJsselmeer. Er staat een groot zoekgebied voor zonne-energie ingetekend in het IJsselmeer aan de Noord-Hollandse kant en er is een idee voor zonne-atollen ingebracht door een betrokken burger. Zonne-atollen zijn ringvormige eilanden waarop zonnepanelen verticaal op palen geplaatst worden. Het gaat om een oppervlakte van 1350 hectare, oftewel 2700 voetbalvelden. De zonne-atollen zijn nog niet eerder ergens tot uitvoering gebracht. Meer informatie over het initiatief Duurzaam Leefbaar: <https://www.nhn-duurzaamleefbaar.nl/>

De zonne-atollen worden in de RES Noord-Holland Noord als een aantrekkelijke optie gepresenteerd die zorgt voor voldoende duurzame energie en goed zou zijn voor de natuur. Het is echter een schijnoplossing. Na windpark Fryslân en Noordoostpolder zou er met de aanleg van de zonne-atollen wederom een groot stuk van het natuurgebied, het weidse open water, afgesnoept worden in plaats van de ecologische kwaliteiten te herstellen en versterken.

Vogelbescherming is samen met de Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk, Landschap Noord-Holland, Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer **faliekant tegen het zoekgebied voor zonne-energie en zonne-atollen in het IJsselmeer** gezien de schadelijke gevolgen voor natuur en landschap. Daarvoor hebben we vijf redenen:

1. Watervogels, zoals toppereenden, zwarte stern en zaagbekken verliezen hun leefgebied, omdat ze bang zijn voor opgaande elementen. Net als weidevogels hebben ze vrij uitzicht nodig om zich veilig te voelen. Vooral de duikeenden vinden juist in dit gedeelte van het IJsselmeer de perfecte randvoorwaarden om te foerageren: ondiep water en dus voldoende voedsel, luwte van de dijk en weids open water. Dit weidse open water bij de Afsluitdijk is van belang voor vogelsoorten die ook de Waddenzee gebruiken. Daarmee is dit deel van het IJsselmeer bijzonder waardevol. Een stukje opschuiven is voor deze vogels geen optie.
2. Industriële energieopwekking moet je uit voorzorg niet willen in beschermd natuurgebieden. Immers, naast de klimaatcrisis hebben we te maken met een biodiversiteitscrisis. Het oplossen van de klimaatcrisis mag niet leiden tot een verdere achteruitgang van de biodiversiteit.
3. Experimentele plannen voor energieopwekking (zoals zonne-atollen) moeten verkend worden, maar niet in beschermd natuurgebieden. Binnendijks (buiten Natura 2000-begrenzing) kan duurzame energieopwekking met zonne-energie daarentegen bijdragen aan biodiversiteitsherstel en nieuwe verdienmodellen.
4. Het IJsselmeer is een beschermd natuurgebied en heeft een Natura2000-status. Dat betekent dat, mocht je iets willen ontwikkelen dat schade kan doen aan de natuur, je eerst alternatieven elders moet onderzoeken (ADC-toets). En die alternatieven zijn er binnendijks.
5. Zonne-energie kan alleen echt bijdragen aan de ecologie van het Natura2000-gebied IJsselmeer, wanneer zonnepanelen binnendijks geplaatst worden in combinatie met achteroevers. Areaalverlies van het weidse open water kun je niet compenseren met (een beetje) kwaliteitsverbetering.

Daarom stellen wij een andere denkrichting voor, binnendijks in de Wieringermeer buiten de Natura 2000-begrenzing. In deze denkrichting koppelen we de klimaatopgave aan biodiversiteitsherstel. Onze denkrichting bestaat uit binnendijkse achteroevers met nieuwe natte natuur. Deze achteroevers staan in verbinding met het IJsselmeer, maar hebben een eigen (natuurlijk) waterpeil. Daarmee ontstaat er paai- en opgroeigebied voor jonge vis en extra leefgebied voor vogels en werken we aan concreet systeemherstel van het IJsselmeer met in- en uitstroom van water, vis en voedingsstoffen. We zien goede mogelijkheden om dit te combineren met zonnepanelen. De nieuwe multifunctionele achteroevers vormen een mooie buffer tussen de intensieve landbouwgronden en de binnendijkse vloedvlaktes waar vanuit de Programmatiese Aanpak Grote Wateren aan gewerkt gaat worden.

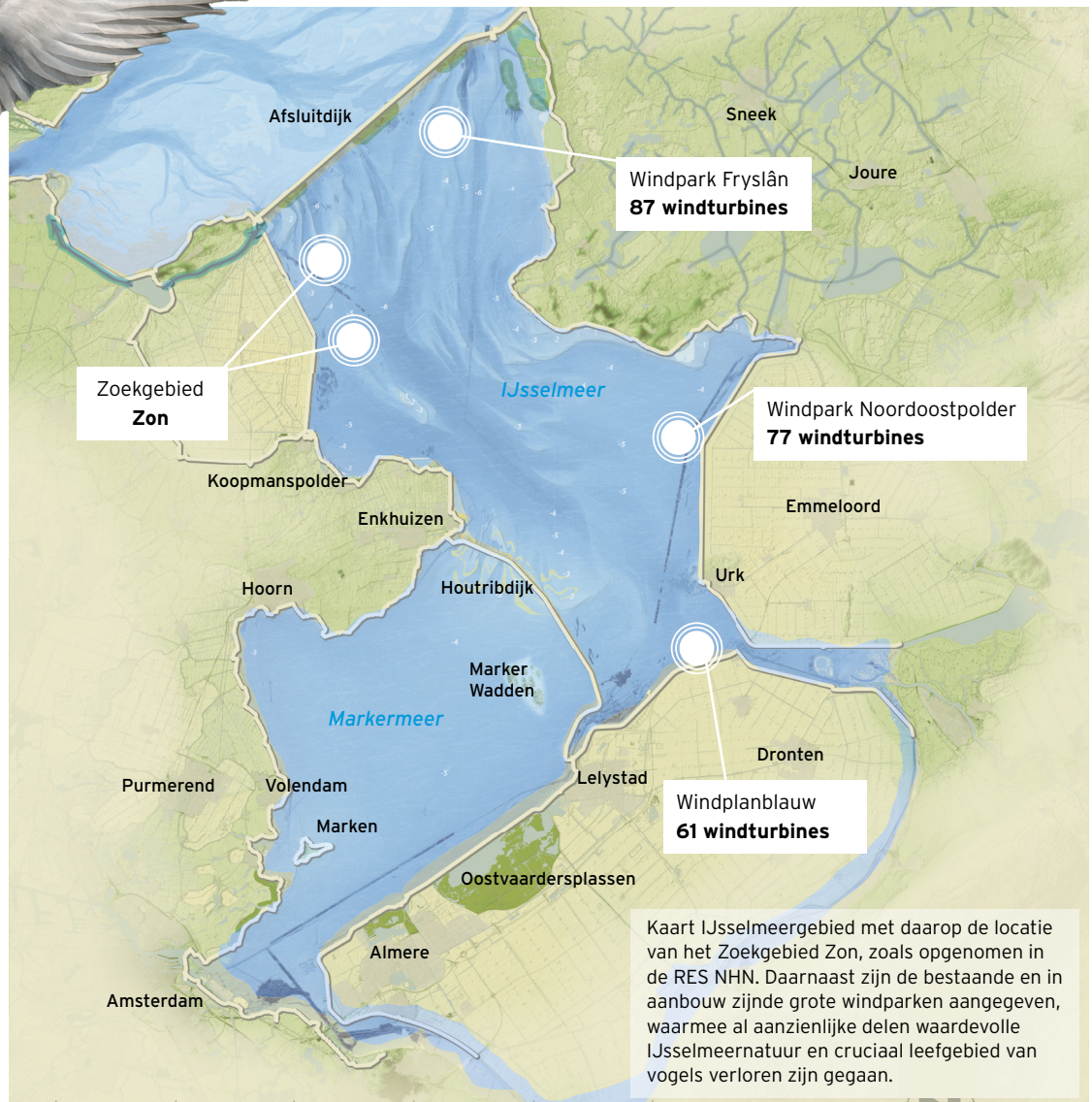
Wieringermeer huidige situatie: intensieve landbouwgronden met weinig biodiversiteit waar grote hoeveelheden zoet water nodig zijn om de gronden geschikt te houden voor landbouw en dat zal gezien de klimaatverandering alleen maar meer worden. Hoe houdbaar is dat?

Impressie alternatieve denkrichting: een grootschalige achteroever in de Wieringermeer met nieuwe natte natuur, een eigen (natuurlijk) waterpeil en in verbinding met het IJsselmeer voor in- en uitstroom van water, voedingsstoffen en vis. Dit geeft een flinke impuls aan de IJsselmeernatuur en is goed te combineren met duurzame energie (zonnepanelen), maar wellicht ook met natte teelten en/of recreatie. Daarmee kunnen we de waardevolle IJsselmeernatuur versterken in plaats van er weer een stuk vanaf te snoepen!

CONCLUSIE

Het IJsselmeer lijkt in eerste instantie misschien een logische keuze voor de energieplannen, maar is het niet. Dit Natura2000-gebied moeten we beschermen, in plaats van ons Blauwe Hart van Nederland verder vol te bouwen met windmolens, drijvende zonnepanelen of zonne-atollen. Bovendien zijn er goede alternatieven voor handen waarbij natuurherstel en de energietransitie hand in hand gaan. Dat is pas echt groene energie! Kortom, provincie en gemeenten, ga voor echt duurzame oplossingen in de Regionale Energie Strategie. Schrap alle zoekgebieden in het IJsselmeer van de kaart en neem de binnendijkse achteroever op in de RES 1.0. Het is in ons aller belang om nu de juiste groene keuzes te maken.

MEER WETEN

- **Column Patrick Jansen in Trouw** : "Nee, een groene saus maakt van zonnevelden geen natuur"
- Opname online **bijeenkomst Natuur en Duurzame energie** tijdens de Kustweken van de provincie Noord-Holland
- **Natura2000 aanwijzing en de instandhoudingsdoelen per soort Aantallen en trends voor broedvogels, doortrekkers en wintergasten**. Klik op '72 IJsselmeer' voor de gegevens van de vogels in het IJsselmeer.
- **Doel, aanpak en projecten van de Programmatische Aanpak Grote Wateren voor het IJsselmeergebied**
- **Contra expertise rapport Windpark Fryslân**